

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 17 (60)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2017

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 17 (60) / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [редкол.: В. В. Вербець, М. С. Янцур, І. Д. Бех та ін]. – Рівне : РДГУ, 2017. – 332 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем гуманітарної парадигми сучасної освіти, дидактики новітньої школи, соціалізації та ресоціалізації в освітньому просторі, компетентнісної підготовки педагога та використання інноваційних освітніх технологій у дошкільній, загальноосвітній, професійній і вищій освіті.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів, вчителів, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова);

Грицай Наталія Богданівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Людмила Романівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Юрій Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Потапчук Тетяна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романишина Наталія Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'язнавства Київського славистичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тишук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 29.06.2017 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39, Рівненський державний гуманітарний університет.

ISBN 966-7281-10-9

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

<i>Павелків Р.В.</i> Проблема розуміння та утвердження цінності особистості сучасним педагогом	3
<i>Малафійк І.В.</i> Суб'єктність як якість сучасної освіти	6
<i>Руденко В.М.</i> Зміст вищої освіти як предмет педагогічного проектування в контексті культури	11
<i>Беленька Г.В.</i> Формування фахової компетентності майбутніх педагогів під час навчання в університеті	15
<i>Літнік О.О.</i> Закономірності та принципи педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах вищого навчального закладу	19
<i>Пелех Ю.В., Непеляк М.С.</i> Глобалізаційний вимір сучасного вищого навчального закладу: інноваційний погляд	22
<i>Волинець К.І.</i> Людський капітал як фактор інноваційного розвитку вищого навчального закладу	25
<i>Оксенюк О.В.</i> Науковий парк у системі освітологічної підготовки фахівців	29
<i>Міщенко Т.О., Стадник Н.В.</i> Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти	32
<i>Петрук Л.П.</i> Теоретико-методичні основи організації самостійної роботи студентів в умовах реформування вищої освіти в Україні	37
<i>Сяська І.О.</i> Впровадження системи екологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах на засадах сталого розвитку	40
<i>Гнедко Н.М.</i> Технології віртуальної та доповненої реальності в освітньому середовищі вищого навчального закладу	44
<i>Булгаков В.П.</i> Теоретико-методологічні засади педагогічної творчості та майстерності в умовах інформаційного суспільства	48
<i>Серковска-Монка Ядвіга.</i> Що нейронаука може внести до дидактики?	51
<i>Карпенчук С.Г.</i> А якщо звернутися до «Пампедії»	55
<i>Белова С.А.</i> Педагогіка співробітництва у практиці експериментальних Бременських шкіл 20-х рр. ХХ ст.	60
<i>Галатюк М.Ю.</i> Цикл навчального пізнання – основа моделювання навчально-пізнавальної діяльності учнів з природничих предметів	64
<i>Останчук М.В.</i> Методика теоретичного вивчення теми з фізики «Світловий потік і фотометричні величини» в класах природничо-математичного профілю	67
<i>Мороз Л.В., Трофімчук В.М., Василькевич С.С.</i> Використання методу портфоліо в практиці навчання іноземної мови	71
<i>Шевчук О.А.</i> Формування валеологічного світогляду старшокласників загальноосвітнього навчального закладу щодо усвідомлення сутності дорослого життя	75
<i>Плисюк О.Р.</i> Методичні аспекти диференційованого навчання математики в старшій школі з врахуванням різниці в темпі засвоєння знань під час самостійної роботи учнів	77
<i>Галатюк Т.Ю.</i> Формування методологічної культури старшокласників на основі діяльнісного підходу до вивчення природничих предметів	82
<i>Совгар О.М.</i> Захист українського шкільництва в діяльності культурно-освітніх товариств Галичини кінця ХІХ – початку ХХ століття	86
<i>Дубич К.В., Данилюк К.В.</i> Соціальний педагог в організації інклюзивного навчального процесу дітей з обмеженими фізичними можливостями	89
<i>Ставожинська-Гжондел Марія.</i> Багатокультурний діалог в контексті дитячої міграції як виклик сучасній школі	92
<i>Нечипорук Л.І.</i> Проблема ресоціалізації дітей із сімей вимушених переселенців	96
<i>Лукашевич Роланд.</i> Педагогічні й етичні аспекти дослідження безпритульних методом спостереження з неявною участю	99
<i>Павелків В.Р.</i> Формування деструктивної поведінки підлітків як наслідок десоціалізації	103
<i>Бриндіков Ю.Л.</i> Реабілітація як сфера професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери	106
<i>Слозанська Г.І.</i> Підготовка майбутніх соціальних працівників до застосування «casework» як методу соціальної роботи в територіальній громаді	111
<i>Левчук І.Б.</i> Рефлексійний вплив соціально-психологічного театру в профілактично-корекційній роботі соціального педагога	114
<i>Лехолетова М.М.</i> Формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх соціальних педагогів у навчально-дослідницькій діяльності	118
<i>Косарева О.І.</i> Діагностика рівня розвитку соціальної компетентності як комплексної характеристики особистості майбутнього педагога	122
<i>Марчук Г.В.</i> Дошкільний навчальний заклад як центр формування соціального досвіду старших дошкільників	125
<i>Найда Р.Г.</i> Педагогічне проектування становлення самооцінки дошкільника в умовах освітнього середовища дошкільного закладу	129
<i>Конончук Д.І.</i> Соціально-педагогічна підтримка у формуванні безпечної поведінки підлітків у оздоровчих таборах	132
<i>Катеринюк В.І.</i> АРТ-терапевтичні вправи та техніки у контексті попередження девіацій у дітей та підлітків ...	136
<i>Кононко О.Л.</i> Готовність майбутнього педагога до формування у дошкільників цілісної наукової картини світу	139

<i>Мирончук Н.М.</i> Моделювання ситуацій самоорганізації у контекстній підготовці майбутніх викладачів вищої школи	145
<i>Дзюбишина Н.Б.</i> Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх хореографів	149
<i>Волинець Ю.О., Стаднік Н.В.</i> Формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти	153
<i>Маліновська Н.В.</i> Підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетенції у дітей дошкільного віку	157
<i>Романенко Л.В., Романенко К.А.</i> Підготовка майбутнього вчителя до формування алгоритмічної компетентності молодших школярів як наукова проблема	160
<i>Косарева Г.М.</i> Діагностика сформованості когнітивного компонента толерантного ставлення до дітей з особливими потребами у майбутніх вихователів	163
<i>Козачук М.В.</i> Формування професійної компетентності логопеда в умовах інклюзивної освіти	167
<i>Калаур С.М.</i> Використання проблемних ситуацій та завдань під час формування у майбутніх фахівців соціальної сфери готовності до розв'язування професійних конфліктів	171
<i>Коваленко О.В.</i> Управлінські ситуації як засіб підготовки організаторів дошкільної освіти до професійної діяльності	175
<i>Грицай Н.Б.</i> Дидактика біології як базова дисципліна у методичній підготовці майбутніх учителів біології: європейський та український контекст	180
<i>Чуvasова Н.О.</i> Проблемно-креативні ситуації в структуруванні змісту природничих дисциплін як засіб розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів хімії та біології	184
<i>Хміль Н.А.</i> Зміст і структура професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі	189
<i>Павлюк Н.П.</i> Ділове спілкування як основа комунікативної культури студентів, викладачів у вищих навчальних закладах	193
<i>Джеджерера К.В.</i> Дефініції «Ділове спілкування», «Професійне спілкування», «Професійне ділове спілкування» у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів	197
<i>Степанова О.І.</i> Компетентісно-орієнтований підхід при викладанні культури мовлення майбутнім вихователям дошкільних навчальних закладів у контексті гуманізації освітнього процесу вищів	201
<i>Козлюк О.А.</i> Стан підготовки майбутніх вихователів до формування гуманістичної спрямованості спілкування дошкільників	205
<i>Падалка О.І.</i> Когнітивний компонент у структурі пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів	208
<i>Федорова Н.В.</i> Формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів у процесі професійної підготовки	211
<i>Янциур М.С.</i> Гуманістичний аспект професіологічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій	215
<i>Галатюк Ю.М.</i> Формування готовності майбутніх учителів фізики до проектування та організації творчої навчально-пізнавальної діяльності	222
<i>Горопаха Н.М.</i> Організація педагогічної практики студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: компетентнісний аспект	225
<i>Мельничук О.В.</i> Педагогічні здібності викладача вищого навчального закладу	230
<i>Павелків К.М.</i> Професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови: сутність, зміст, структура	232
<i>Мосейчук Ю.Ю.</i> Психолого-педагогічні підходи до педагогічного проектування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з високим рівнем культури здоров'я	236
<i>Ващенко О.М.</i> Методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до використання здоров'язбережувальних освітніх технологій в навчально-виховному процесі початкової школи	240
<i>Мондич О.В.</i> Методика формування предметної компетентності майбутніх учителів початкових класів з анатомії та фізіології людини	244
<i>Конончук О.А.</i> Компетентнісна складова у професійній підготовці фахівців дошкільної освіти як умова попередження агресивної поведінки дошкільників	247
<i>Руденко Н.М.</i> Формування конфліктологічної культури студентів на заняттях спецкурсу «Конфлікти в дитячому віці»	252
<i>Володько Т.К.</i> Формування творчого потенціалу майбутнього вчителя початкової школи засобами виставкової діяльності	255
<i>Тюска В.Б.</i> Самореалізація майбутнього педагога – організатора дозвілля у клубній діяльності	258
<i>Ваколюк А.М., Дутчак В.В.</i> Вплив фізичної культури на формування всебічно розвиненої особистості	262
<i>Юрчук О.І.</i> Педагогічні умови підготовки студентів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах	265
<i>Войтович О.В.</i> Сутність емоційної саморегуляції вихователя дошкільного закладу	269
<i>Осипчук О.П.</i> Педагогічні умови формування моральної поведінки у молодших школярів	272
<i>Дуброва А.С.</i> Тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови в контексті європейських вимог	275
<i>Станіславчук Н.І.</i> Формування етичної компетентності студентів у вищій школі	278
<i>Луцик Г.О.</i> Готовність майбутніх психологів до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки як теоретична проблема	280

<i>Горохівська Т.М.</i> Структура професійно-педагогічної компетентності викладача: теоретичний аналіз	284
<i>Воронцова І.В.</i> MIND MAP як засіб підвищення ефективності графічної підготовки студентів технічних коледжів	288
<i>Сушенцева Л.Л.</i> Інтегровані предметні навчальні комплекси як основа формування професійної мобільності педагога професійного навчання машинобудівного профілю	291
<i>Давидович В.О., Томаш В.В.</i> Сучасні підходи в організації групової та індивідуальної навчальної діяльності учнів професійно-технічних навчальних закладів на заняттях з машинобудівельних дисциплін	296
<i>Дичківська І.М.</i> Теоретичне обґрунтування змісту рефлексивного компонента готовності до інноваційної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів	300
<i>Янциур Л.А.</i> Інноваційно-пошукова робота педагога з методики образотворчої діяльності на різних етапах раннього і дошкільного дитинства	303
<i>Вертузіна В.М., Пугач А.Ю.</i> Формування просторових уявлень у дітей п'ятого року життя (на матеріалі об'єктів екологічної стежини)	306
<i>Глінчук Ю.О.</i> Підготовка майбутніх учителів початкових класів до запобігання учнівського травматизму	309
<i>Павлюк Т.О.</i> Використання елементів народної математики в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів	313
<i>Семеняко Ю.Б.</i> Емпіричне дослідження виховання культури споживання медіа-продукції у дітей старшого дошкільного віку в сім'ї	316
<i>Романюк А.А.</i> Реалізація вчителями початкових класів принципу наочності в освітньому процесі початкової школи	320
<i>Артемова Ю.І.</i> Методичні основи навчання перифразуванню як засобу розвитку комунікативної компетенції учнів	323
<i>Відомості про авторів</i>	327

2. Zy'mnyaya Y'.A. Kompetentnostnyj podxod. Kakovo ego mesto v sy'steme sovremennykh podxodov k problemam obrazovany'ya? / Y'.A. Zy'mnyaya // Vushee obrazovany'e segodnya. – 2006. – № 8. – S. 20-26.
3. Lisina L.O. Formuvannya profesijnnoi kompetentnosti vchy'telya: navchal'no-metody'chny'j posibny'k / L.O. Lisina, O. Barlit. – Zaporizhzhya: Lana – Druk, 2006. – 212 s.
4. Lugovy'j V.I. Yevropejs'ka koncepciya kompetentnisonogo pidxodu u vy'shhij shkoli ta problemy' yi realizaciyi v Ukraini / V.I. Lugovy'j // Pedagogika i psy'xologiya. – 2010. – № 2. – S. 13-25.
5. Markova A. Psy'xology'ya professy'onaly'zma / A.K. Markova. – M., 1996. – 308 s.
6. Pedagogichna majsternist': pidruchny'k / I.A. Zyazyun, L.V. Kramushhenko, I.V. Kry'vonos [ta in.]; za red. I.A. Zyazyuna. – [2-ge vy'd., dop. i perer.]. – K.: Vy'shha shkola, 2004. – 422 s.
7. Raven Dzh. Kompetentnost' v sovremennom obshhestve: vyavleny'e, razvy'ty'e y' realy'zacy'ya / Dzh. Raven; per. s angl. – M.: «Kogy'to-Centr», 2002. – 396 s.
8. Rudny'cz'ka O. Pedagogika: zagal'na ta my'stecz'ka: navch. posibny'k / O.P. Rudny'cz'ka. – K.: TOV «Interprof», 2002. – 270 s.

Н.Б. ДЗЮБИШИНА. КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ХОРЕОГРАФОВ

Статья посвящена анализу различных подходов исследователей относительно характеристики понятия «компетентности». Выяснены основные факторы профессиональной компетенции личности, в частности личности педагога. Анализируются компоненты профессиональной компетенции педагога. Также в статье анализируются показатели педагогической компетенции. Определены основные компетенции специалиста в области хореографии. Представлена модель профессиональной компетенции хореографов. Определены принципы и педагогические условия формирования профессиональной компетенции будущего хореографа.

Ключевые слова: компетенции, компетентность, профессиональная компетентность, педагогическая компетентность, хореограф.

N.B. DZIUBYSZYNA. COMPETENCE APPROACH IN CHOREOGRAPHERS'-TO-BE TRAINING

The article deals with the analysis of different researchers' approaches concerning the characteristics of the concept "competence". It has been found the main factors of the professional competence of an individual, in particular a personality of a teacher. It has been analyzed the components of the professional competence of a teacher. The article also reveals the indicators of the pedagogical competence. It has been characterized the main competences of a specialist in the field of choreography. It has been determined the principles and the pedagogical conditions of the formation of the choreographers'-to-be professional competence.

Key words: competence, competency, professional competence, pedagogical competence, a choreographer.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. В.В. Вербець.

Одержано редакцією 15.05.2017 р.

УДК: 378: [342. 813: 373. 2]

Ю.О. ВОЛИНЕЦЬ, Н.В. СТАДНИК

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено проблему формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти як запит соціуму і ознака сучасності професійної підготовки. Проаналізовано теоретичні основи процесу проведення дослідницької діяльності майбутнього сучасного фахівця з дошкільної освіти. З'ясовані мови підвищення ефективності формування дослідницьких умінь.

Ключові слова: компетентнісний підхід, професійна компетентність, професійна компетентність майбутнього педагога дошкільного навчального закладу, професійно-дослідницька компетентність, дослідницька компетентність, дослідницькі уміння.

В сучасних умовах, коли освіта набуває високого статусу, зростає роль реалізації компетентнісного підходу при підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти, що зумовлює підвищення вимог до якості професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах і ця проблема є ключовою. Сьогодні гостро стоїть питання рівня їхньої компетентності, яка впливає на успішність освітньо-виховного процесу й розвитку, становлення особистості дитини.

Вихідні концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутніх фахівців закладено у Конституції України (1996); законах України «Про освіту» (1996), «Про вищу освіту» (2014), «Про дошкільну освіту» (2001; 2012), Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) (1994); Національній доктрині розвитку освіти (2002); Концепції Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (2004); Проекті Національної стратегії розвитку педагогічної освіти України на 2012-2021 роки (2011); Базовому компоненті дошкільної освіти (2012) та інших законодавчо-нормативних документах.

Незважаючи на широкий науковий інтерес, питання формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти ще не отримало належної уваги дослідників. Таким чином, навчально-виховний процес вищого навчального педагогічного закладу має забезпечити ґрунтовну професійну підготовку

© Ю.О. Волинець, Н.В. Стадник, 2017

майбутніх педагогів до дослідницької діяльності, створити сприятливі умови для виявлення і розвитку їхніх творчих здібностей.

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу зазначимо, що проблему значущості компетентнісного підходу в освіті висвітлено у працях Н. Бібік, І. Бега, Г. Беленької, В. Болотова, О. Бондаревської, Л. Буркової, А. Вербицького, І. Зимньої, В. Лугового, С. Мартиненко, О. Савченко, О. Овчарук, Н. Талізної, А. Хуторського та ін.

Професійній підготовці майбутніх фахівців у вищій школі завжди приділялася належна увага, зокрема таким її аспектам, як: методологічні засади сучасної філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк); методичні основи підготовки педагогічних кадрів (С. Гончаренко, Н. Кузьміна, Н. Талізіна); підготовка педагога до творчої професійної діяльності (В. Кан-Калик, Н. Кічук, С. Сисоєва); розвиток особистості педагога (Г. Балд. Д. Богоявленська, І. Бех, В. Рибалка, В. Семиченко, О. Щербаков).

До вивчення сутності компетентнісного підходу та шляхів його запровадження в систему вищої освіти звертаються І. Драч, І. Бабина, Я. Кодлюк, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, С. Сисоєва, Г. Терещук та інші, акцентуючи на важливості підготовки конкурентноспроможного на ринку праці, компетентного, кваліфікованого педагога відповідного рівня та профілю, який вільно володіє професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, готовий до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності [5].

Сьогодні успішний професійний педагог дошкільної освіти – фахівець, який готовий опанувати нові технології, адаптуватися до нових умов, самостійно навчатися, підвищувати свій рівень професійності, вміння ризикувати та досліджувати. На сучасному етапі пошуку найбільш ефективних шляхів використання людських ресурсів майже в усіх сферах діяльності все більше уваги стали приділяти професійно-дослідницькій компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти. Це зумовило вибір теми дослідження.

Метою статті є розкриття проблеми формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти; визначення сутності та структури поняття «професійно-дослідницька компетентність педагога дошкільної освіти» та умов ефективності формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти у фаховій підготовці.

Актуальність дослідження визначається тим, що готовність майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійної діяльності значною мірою залежить від сформованості у них дослідницьких умінь, що уможливило здатність успішно виконувати педагогічні завдання, здійснювати пошукову роботу з дітьми дошкільного віку. Саме тому і виникла необхідність методологічного обґрунтування якісного шляху щодо формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти.

У Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) зазначено, що вища освіта спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, які мають визначити темпи і рівень соціально-культурного прогресу, на формування інтелектуального потенціалу нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства [4].

Звернення до компетентнісного підходу зумовлено тим, що саме компетентність є найважливішим показником професіоналізму, готовності людини до тієї чи іншої діяльності.

Ми погоджуємося з думкою вченого І. Бега, який зазначає, що компетентнісний підхід в сучасній освіті повинен забезпечити вищий рівень компетентності суб'єктів навчання. Даний рівень репрезентується сформованістю у суб'єкта наукового поняття «компетентність» як єдності, де наукова орієнтована основа дії визначає логіку її практичного виконання, яка полягає у інтелектуально-моральній саморегуляції, спрямованій на ефективне вирішення суб'єктом певних життєвих проблем. Компетентність цього рівня як відповідне вміння спонукається мотиваційною основою, провідним мотивом якої є прагнення до самоствердження, а також переживання почуття гідності та широкі соціальні мотиви [2].

На думку В. Сластьоніна, професійна компетентність – це інтегральна характеристика ділових та особистісних якостей фахівця, що відображає не тільки рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, а й соціально-моральну позицію особистості [6, 34].

Розглянемо та визначимо суть і структуру поняття «професійна компетентність вихователя дошкільного навчального закладу».

Дослідниця Г. Беленька розробила критерії, показники та рівні фахової компетентності освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», визначила етапи та особливості формування компетентності майбутніх вихователів ДНЗ, розробила й обґрунтувала модель формування професійної компетентності студентів спеціальності «Дошкільна освіта» ОКР «бакалавр» [1].

Основними етапами формування професійної компетентності студента у ВНЗ є: 1) адаптація до умов навчання (усвідомлення і осмислення вибору діяльності, корекція життєвих пріоритетів, формування основних світоглядних позицій та принципів); 2) індивідуалізація (розвиток, на основі знань, професійно значущих якостей та здібностей, професійних умінь); 3) інтеграція у педагогічне та соціальне середовище (самореалізація). Коли період адаптації пройдено, розпочинається власне навчальна робота студента у ВНЗ. Вона спрямовується, з одного боку, студентом – на здобуття знань (з різною мотивацією); і, з другого боку, викладачем – на особистий розвиток студента у контексті оволодіння системою професійних знань і умінь. Саме на етапі здобуття професійної компетентності відбувається формування світогляду майбутнього педагога-вихователя, який, в свою чергу, здійснює вплив на якість засвоєння навчальної інформації. Період навчання у ВНЗ для особистості – період набуття фахових знань та умінь, і він є важливим етапом її розвитку та самореалізації [1].

На підставі теоретичного аналізу досліджень учених щодо різних видів професійної компетентності педагогів (В. Введенський, В. Гриньова, І. Дичківська, М. Лук'янова, Н. Мурована та інші) ми дійшли також

висновків: професійно-дослідницька компетентність педагога дошкільної освіти – складна, інтегративна якість фахівця, що зумовлюється особливостями інноваційної діяльності.

Спираючись на вище зазначені наукові позиції, визначаємо професійно-дослідницьку компетентність педагога дошкільної освіти як систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує здійснення ним усіх етапів інноваційної професійної діяльності: від моделювання та прогнозування до впровадження нововведень.

Вважаємо за необхідне визначити закономірності професійно-дослідницької компетентності майбутнього педагога дошкільної освіти.

Перша закономірність: ефективність підготовки студентів вищого педагогічного навчального закладу до дослідницької діяльності визначається її спрямованістю на підготовку майбутніх вихователів до розв'язання завдань модернізації системи дошкільної освіти України відповідно до цивілізаційних і національних тенденцій її розвитку. Цій закономірності відповідають принципи формаційного та цивілізаційного підходів у педагогічній освіті взагалі та в підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійно-дослідницької діяльності зокрема.

Суть формаційного підходу в педагогічній освіті полягає в розгляді економічних, політичних і соціокультурних детермінант як системоутворювальних чинників усіх процесів, що відбуваються в педагогічній освіті. За такого підходу конструювання процесу підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до дослідницької діяльності здійснювалося нами з урахуванням особливостей розвитку нашої країни на сучасному етапі, що зумовлено розбудовою в Україні незалежної правової держави з ринковою економікою.

Друга закономірність: ефективність підготовки студентів вищого педагогічного навчального закладу до дослідницької діяльності визначається повнотою реалізації її змістових, функціональних і структурних зв'язків із іншими складниками професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти. Цій закономірності відповідає принцип органічної єдності загального, особливого й індивідуального в підготовці майбутніх фахівців до професійно-дослідницької діяльності. Згідно з цим принципом формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти ми розглядаємо як цілісну систему, що будується на єдності загального, особливого й індивідуального. Як *загальне* – вона є органічним складником педагогічної освіти; як *особливе* – має свою специфіку, яка зумовлена особливостями фахової підготовки вихователя дошкільної освіти; як *індивідуальне* – відображає необхідність урахування індивідуальних особливостей кожного студента в процесі його підготовки до інноваційної професійно-педагогічної діяльності.

Третя закономірність: ефективність формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти визначається ступенем її відповідності об'єктивним закономірностям професійної підготовки фахівців. Цій закономірності відповідають принципи особистісно-діяльнісного підходу, до яких, за результатами наукових досліджень О. Савченко [5], слід віднести принципи суб'єктності учасників навчально-виховного процесу, гуманізації та гуманітаризації педагогічної освіти, співпраці та співтворчості викладачів і студентів, індивідуалізації навчання, створення ситуації вибору та відповідальності, діагностичної основи здійснення фахової підготовки майбутнього педагога дошкільної освіти.

Компетентнісний підхід диктує такі важливі, щодо формування дослідницьких умінь у майбутніх педагогів дошкільної освіти, *принципи*, як: 1) принцип єдності свідомості та діяльності; 2) принцип поетапного освоєння діяльності; 3) принцип інтеріоризації-екстеріоризації. Даний підхід визначає дотримання певних правил організації навчального процесу, а саме: усвідомлення значущості оволодіння дослідницькими вміннями для професійного та особистісного розвитку; застосування технічних і наочних засобів навчання; впровадження в практику роботи комп'ютерних технологій та систематичне їх використання; розроблення творчих завдань і включення їх у дослідницьку діяльність; проведення експериментальної роботи під час підготовки рефератів, курсових і дипломних проектів; виконання самостійних робіт з елементами творчого пошуку; дослідження, що пов'язані з навчальною та виробничою практикою; виконання індивідуальних завдань, вивчення досвіду роботи працівників дошкільних навчальних закладів; написання індивідуально-дослідницької роботи.

Таким чином, наше дослідження базувалося на положенні про те, що досвід професійно-дослідницької діяльності може бути засвоєний майбутніми педагогами дошкільної освіти тільки за умов їх участі в процесі створення й упровадження нововведень.

Ми вважаємо, що формування дослідницьких умінь у майбутніх педагогів дошкільної освіти зумовлює появу нового конкурентоспроможного, компетентного фахівця, який є творцем науково-дослідницької культури. Поняття «дослідницькі вміння» вихователів нами розглядаються як вміння, що поєднують інтелектуальні знання і практичні вміння, забезпечують здатність особистості до самостійних спостережень, узагальнень, аналізу процесів і явищ дійсності, а також набуття нових знань і застосування їх відповідно до окресленої мети дослідницької діяльності.

Отже, ефективність формування дослідницьких умінь у майбутніх педагогів дошкільної освіти у фаховій підготовці буде забезпечено *за умов*: прийняття майбутнім вихователем дошкільного навчального закладу гуманно-особистісного підходу як методологічної основи педагогічної взаємодії; формування стійкої позитивної внутрішньої мотивації до педагогічної діяльності загалом та до дослідницьких умінь як її структурного складника зокрема; розроблення змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів ДНЗ з метою їхньої якісної фахової підготовки; взаємозв'язку мотиваційно-ціннісного, змістово-процесуального та дослідницького компонентів формування дослідницьких умінь у майбутніх вихователів ДНЗ.

З метою успішної реалізації формування дослідницьких умінь у майбутніх педагогів дошкільної освіти у фаховій підготовці на кафедрі дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка до навчального плану підготовки студентів напряму підготовки (ОКР «бакалавр») «Дошкільна освіта» розроблений і введений спецкурс «Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів» (автор Ю. Волинець),

метою якого є розвиток регуляторної основи дослідницької діяльності, вдосконалення дослідницьких знань і вмінь. Спецкурс дає змогу використовувати індивідуальний підхід до кожного студента під час виконання систем творчих завдань з формування дослідницьких умінь [3].

Завданнями спецкурсу є міждисциплінарна інтеграція психолого-педагогічних і методичних знань як основа дослідницької діяльності, вдосконалення дослідницьких умінь та розроблення оптимальних форм і методів їх формування. До змісту спецкурсу введено три складові: предметний зміст дослідницької діяльності, дослідницькі вміння і навички; мотиваційно-ціннісне ставлення до формування дослідницьких умінь.

Методика формування дослідницьких умінь у майбутніх педагогів дошкільної освіти спирається на такі концептуальні положення: забезпечення професійно-педагогічної спрямованості всіх навчальних дисциплін програми підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти; структурування змісту основних курсів циклу професійної та практичної підготовки з метою засвоєння студентами теоретичних основ організації дослідницької діяльності; оптимальне співвідношення між теоретичною і практичною підготовкою майбутніх вихователів до дослідницької діяльності; робота над самостійним науковим дослідженням (робота над курсовим, бакалаврським проектом), виконання різноманітних дослідницьких завдань під час практичних, семінарських, лабораторних занять та навчально-педагогічної практики в ДНЗ; залучення студентів до роботи в наукових гуртках, творчих наукових лабораторіях, студіях; використання потенційних можливостей фахових методик у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності. Система творчого розвитку майбутніх педагогів дошкільної освіти при вивченні цього спецкурсу дозволяє враховувати основні принципи особистісно зорієнтованого підходу до розвитку особистості, забезпечує створення творчої атмосфери на заняттях для роботи викладача і студента, коли вільно народжуються нові ідеї, особисті творчі підходи.

Дослідницька діяльність виконує роль системоутворювального фактора в теоретичній та практичній роботі майбутніх педагогів дошкільної освіти, який забезпечує єдність діяльнісного та особистісного підходів у процесі комплексного формування дослідницьких умінь.

Таким чином, аналіз сучасного стану формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти переконливо свідчить про наявність значної кількості наукових напрацювань, у яких порушено проблеми організації дослідницької роботи у вищих педагогічних навчальних закладах, формування пізнавальної активності студентів, взаємозв'язок цих чинників із дослідницькою діяльністю майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Доведено необхідність формування професіоналізму майбутніх педагогів дошкільної освіти, здатних до дослідницької діяльності у контексті особистісно орієнтованої освіти, що розглядається як процес поетапного нарощування професіоналізму (інтелектуального, комунікативного, мотиваційного компонентів) у фаховій підготовці відповідно до курсів навчання у вищих педагогічних навчальних закладах.

Нами розглянуто структуру готовності до професійно-дослідницької діяльності під час навчально-пізнавальної, навчально-практичної і самостійної практичної роботи. Вважаємо, що у процесі навчання необхідно, з одного боку, забезпечити тривалість знань і вмінь студентів, а з іншого – їх динамічність. Студент має не тільки оволодіти певною сумою знань, умінь, але й навчитися тому, як, з якою метою та яким чином пізнавати навколишній світ.

Проведений аналіз з даної проблеми засвідчив, що формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти буде залежати від ефективності створення умов, пошуку нових організаційних форм і методів, що спрямовані на розвиток творчої активності студентів та прагнення їх до дослідницької діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу монографія / Г.В. Беленька. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 320 с. – С. 9-67.
2. Бех І.Д. Компетентнісний підхід як освітня стратегія / І.Д. Бех [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/8772/1/534%20%D0%91%D0%B5%D1%85.pdf>. – Назва з екрану.
3. Волинєць Ю.О. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності / Ю.О. Волинєць // Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: моногр.; за заг. ред. Г.В. Беленької, О.А. Половіної. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. – С. 161-181.
4. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.). – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
5. Савченко О.П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі / О.П. Савченко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>. – Назва з екрану.
6. Слостенин В.А. Готовность педагога к инновационной деятельности / В.А. Слостенин, Л.С. Подымова // Пед. образование и наука. – 2006. – № 1. – С. 32-37.

REFERENCES

1. Byelyen'ka H.V. Formuvannya profesynoyi kompetentnosti suchasnoho vykhovatelya doshkil'noho navchal'noho zakladu: monohrafiya / H.V. Byelyen'ka. – K.: Kyiv. Un-t im. B. Hrinchenka, 2011. – 320 s. – S. 9-67.
2. Bekh I.D. Kompetentnisnyy pidkhid yak osvitnya stratehiya / I.D. Bekh. – [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <http://lib.iitta.gov.ua/8772/1/534%20%D0%91%D0%B5%D1%85.pdf>. – Nazva z ekrany.
3. Volynets' Yu.O. Pidhotovka maybutnikh vykhovateliv doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv do doslidnyts'koyi diyal'nost' / Yu.O. Volynets' // Pidhotovka maybutnikh vykhovateliv do roboty z dit'my doshkil'noho viku: kompetentnisnyy pidkhid monohr.; za zah. red. H.V. Byelyen'koyi, O.A. Polovinoi. – Uman': VPTs «Vizavi», 2015. – S. 161-181.
4. Derzhavna natsional'na prohrama «Osvita» (Ukrayina KhKhl st.). – K.: Rayduha, 1994. – 62 s.
5. Savchenko O.P. Kompetentnisnyy pidkhid u suchasnyy vyshchiy shkoli / O.P. Savchenko // Pedagogichna nauka: istoriya, teoriya, praktyka, tendentsiyi rozvytku. – 2010. – № 3. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.intellect-invest.org.ua>. – Nazva z ekrany.

6. Slastenyn V.A. Hotovnost' pedahoha k ynnovatsyonnoy deyatel'nosty / V.A. Slastenyn, L.S. Podumova // Ped. obrazovanye u nauka. – 2006. – № 1. – S. 32-37.

Ю.О. ВОЛЫНЕЦ, Н.В. СТАДНИК. ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье освещена проблема формирования профессионально-исследовательской компетентности будущих педагогов дошкольного образования как запрос социума и признак современности профессиональной подготовки. Проанализированы теоретические основы процесса проведения исследовательской деятельности будущего современного специалиста по дошкольному образованию. Выявлены условия повышения эффективности формирования исследовательских умений.

Ключевые слова: компетентностный подход, профессиональная компетентность, профессиональная компетентность будущего педагога дошкольного учебного заведения, профессионально-исследовательская компетентность, исследовательская компетентность, исследовательские умения.

Yu.A. VOLYNETS, N.V. STADNIK. THE FORMATION OF PROFESSIONAL-RESEARCH COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION

In the article the problem of formation of professional-research competence of the future teachers of preschool education as a query of society and a sign of the modern of professional training. The theoretical foundations for the process of research activities of future specialist of modern preschool education are analyzed. The conditions for improving the effectiveness of research skills development are clarified.

Key words: competence approach, professional competence, professional competence of future teacher of preschool educational institutions, professional and research competence, research competence, research skills.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. С.А. Литвиненко.

Одержано редакцією 06.06.2017 р.

УДК: 378.147:373.2.011.3-051

Н.В. МАЛІНОВСЬКА

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Підготовка студентів до роботи з формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку розглядається у статті як важлива складова загальної професійної кваліфікації педагога дошкільного профілю. Зисвітлюються шляхи підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування мовленнєвої компетенції дошкільників. Наголошується на важливості оволодіння студентами знаннями, а також практичними вміннями і навичками їх творчого застосування.

Ключові слова: мовленнєва особистість, мовленнєва компетенція, підготовка студентів, компетентнісний підхід, розвиток мовлення, навчання рідної мови.

Одним із шляхів модернізації національної дошкільної освіти, узгодження їх із потребами сучасного суспільства, є орієнтація на компетентнісну парадигму освіти. Організація педагогічного процесу в межах компетентнісного підходу як нового концептуального орієнтиру спрямовується на формування ключових компетентностей у дітей дошкільного віку, тобто способів діяльності, придбаних у процесі життєвого досвіду, які дозволять дитині успішно адаптуватися в умовах сучасної економіки, зміни технологій, динамічного розвитку соціальних стосунків. Провідна роль у формуванні життєвої компетентності дошкільників належить вихователю, який повинен оперативнo реагувати на динаміку соціально-економічних процесів, розробляти і впроваджувати нові технології у процес навчання і виховання.

Мета статті – окреслити шляхи підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування мовленнєвої компетенції дошкільників.

Поняття "професійна підготовка" трактується вченими по-різному: як особистісні характеристики готовності до професійної діяльності (Р.Гуревич, О.Пехота, М.Сергєєв, С.Сисосва), компетентність (В.Воронцова, Г.Волновицький, Г.Серікова), майстерність (І.Зязюн, М.Моргун, В.Орлов, В.Сластьонін), освіченість (В.Кудін, О.Кульчицька, О.Романовський) та професіоналізм (В.Михайлівський, Н.Ничкало, О.Отич).

Сучасні дослідження, що розкривають окремі сторони підготовки фахівців дошкільного профілю, зисвітлено в роботах Г.Беленької (формування фахової компетентності), Н.Лисенко, З.Плохій (підготовка вихователів до організації еколого-дослідницької діяльності в природі), Н.Грама (теоретико-методичні засади фахової підготовки педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей), К.Щербакової (підготовка вихователів до забезпечення логіко-математичного розвитку дошкільників) та ін. На думку вітчизняних дослідників, підготовка педагога дошкільного фаху, в першу чергу, повинна відповідати вимогам сучасності, адже це перша освітня ланка, від якої залежить рівень освіченості і вихованості майбутнього покоління [1].

Ми вважаємо, що важливим аспектом становлення особистості майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу на етапі навчання у вищому навчальному закладі є його підготовка до формування мовленнєвої компетенції дошкільників. Дитина дошкільного віку є активним, ініціативним мовцем, має розвинені

© Н.В. Маліновська, 2017